

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského výchování.

Příklad lepší než učení:
čiň co mluviš — toť umění!

Ze záhybů moderní duše.

IV.

Neodpustitelnou chybou moderního člověka je, že ne vždy rozumně srovnává svůj stav s druhým. Pravda sice, že „*contraria iuxta se posita magis illucescunt*“ — rozdíl dvou věcí protivných, jsou-li vedle sebe, více vynikne, ale jest otázka, nutno-li nám vždyc ky rozdíl dvou věcí znáti a pak proč tak činíme. Zdá se, že jest nám v této příčině egoismus často vůdcem hlavním. Jedná-li se o stavovské povinnosti, jsme velmi zdrženlivi v porovnání rozdílu mezi námi a druhými; stalo by se snadno, že bedlivá úvaha o tom, co činíme a co bychom činiti měli, přivedla by nás ku překvapujícímu závěru, že často nejsme dosti svědomitými a že by větší chuť ku práci a horlivost byla u nás žádoucí. My si však pravíme: „*Mlčeti — zlato!*“ Mluvíti začínáme, až se jedná o stříbro — o to, co by nám druzí měli dáti, kdyby chtěli a viděli toho nutnou potřebu.

Žijeme často i v nouzi spokojeni, nestaráme-li se o druhého. Jakž takž „*vycházíme*“, a to nám dostačuje. Vidíme, že nejsme sami. Všude jest dosti těch, kdož jsou našimi soudruhy v utrpení — *socii dolorum*. Často i nad suchým chlebem našim vznáší se žehnající anděl duševního pokoje, míru a skromnosti. Žel Bohu ne dlouho. Zvíme-li jen, že bližní náš se stejnými schopnostmi a povinnostmi více má právo než my, že většího požívá blahobytu, lépe je situován než my, ta tam spokojenost naše. Hned klademe si otázku: což pak já toho nezasluhuji, aby se mi zrovna tak vedlo jako jemu? Žalujeme na svůj osud, viníme lidskou společnost, viníme církve, viníme vlast, že nemá pro nás uznání ani slov útěchy. Pojednou žalujeme na otřesené svoje podmínky životní, s theatralní opravdivostí voláme: *Ave, caesar, morituri te salutant* — buď zdrav, vládce, majíce umřiti naposled tebe pozdravujem — a nepřítel vidíme v každém, i spoludruhovi svém, jemuž se lépe daří než nám.

Tak si vedeme jednotlivci, tak se chováme jako národ. Voláme po školách, chceme nová gymnasia, chceme realky, chceme nové ústavy učitelů a učitelek a dostane-li se nám jich — draho nám přijdou! Víme dobře, že každoročně vychrlí naše střední školy spousty absolventů, z nichž mnozí poletují světem jako peří větrem štvané, nemohoucí se nikde zachytiti. Známe totiž mnohých řiditelů gymnasií a realek na začátku školního roku; třeba přemlouvati lid venkovský, aby dal své syny zapisovati do škol těch. Kolik otců starostlivých si myslí, že páni ti, kteří o jejich syny tolik

stojí, se také o jejich prospěch a budoucnost postarají. A neprospívají-li synové, kletba otcův padá pak na ústav národní, na celé národní naše hnutí, že je lacino připravilo o několik těžce nastřádaných peněz — budoucí věno synův. Peníze vyhozeny — studie nezdařeny. Poplatnictvo nesoucí břímě nákladu se zřízením ne nezbytných škol středních spojeného, nemá v nich zalíbení, vidí v nich úpíra, jenž ssaje jim z mozolů jejich vlastní krev. A tak stává se dobrodiní škol mnohým obcím obtíží, břemenem, tísníc je jako spícího těžký sen. Kéž by bylo snem, touží mnohá obec, ale ono je neodvratnou skutečností. A přece ještě i my voláme, pozorujeme, že je to u národních protivníků našich moderní: „chceme více středních škol“ — a necháváme je pak zřízené neslavně živořiti. Kdybychom se postarali o školu obecnou skutečným potřebám doby a poměrů vyhovující, nábožensko-mravním duchem mládež odchovávající, měli bychom vděk celého národa. Takto však zásoba škol středních, lidu namnoze cizích, vlastní syny — až na výjimky — lidu odcizuje.

Sdružujeme se ve spolky. Naším idealem je, aby byl národ jediným spolkem, jediným celkem. A přece kolik je ve kterém místě spolků, tolik je tam obyčejně bojujících stran. Jen tam je klid zbraní, kde všichni členové jednoho spolku jsou zároveň členy i jiných spolků v místě. Dobré spolky zůstávají zhusta nepovšimnuty, ony pak, jež svými odznaky a stejnokrojem jsou nápadnými, mají sice dosti členů, ale nejvíce k vůli svým zvláštnostem. Jsou nutným zlem i spolky nejlepší a dobře by bylo, kdyby jich vůbec potřebí nebylo. Za stávajících však poměrů jsou ony nutnou obranou proti zhoubnému vlivu spolků špatných. Ale co jsou platny tam, kde jejich členové nejsou v nich z přesvědčení, nýbrž ze hmotných ohledů, z vědomí vlastní závislosti, z naděje na zisk. Takové jsou spolky, jací jsou jejich členové. Nejkrásnější stanovy spolkové miji se svým cílem, když se jimi členové neřídí. „Po ovoci jejich poznáte je“. Což divu, že často vyháníme Belzebuba ďáblem! Tak činnost spolková rozsévá v životě našem se semenem požehnaní i plevel nezdaru.

Jako dříve mládež mužská po práci denní věnovala se nočnímu odpočinku, tak „moderní“ tato mládež po celodenním zaměstnání a obtížné práci — cvičí paže a metá kotrmelce. Povznéstí jen poněkud hlasu proti všemu upřílišňování, znamená nastavití líce národním poličkům. Patří to přece k národní vyspělosti a zdatnosti cvičiti paže a přemety. Pak se divme, že těch přemetů provádíme tolik, až se nám z toho hlava točí, hlavně v politice. Nepřátelé nám k našim kotrmelcům vesele tleskají a my spokojeně se ukláníme — hrdí jsouce svým uměním.

Zakládáme společenské podniky výrobní, nákupní a prodejní, máme plná ústa poctivosti a často zaslepuje nás ziskuchtivost a sobectví. Volají na nás, abychom zřídili mlékárny, pivovary, lihovary, cukrovary a takou píseň nám hudou v každém místě, skoro v každé obci. Dobře ještě, že si dáváme na čas. Kdybychom hned rozkazu uposlechli a vystavěli, co nám kdo „upřímně“ radí, byla by naše vlasť velikou retrospektivní výstavou, pomníkem okamžité lehkomyšlnosti. Po roce, po dvou vidíme u svých nohou zříceniny družstva, v pokladně nadbytek prázdnoty a nedostatek peněz. Tak to vypadá, když generalním řiditelem našeho jednání je zisk, hlavním pokladníkem nepoctivost, členy správní rady pýcha a lakomství, nestřídmost, neprozíravost a lenost. Je nám již svrchovaně potřebí vysoké školy poctivosti, neboť „Ty rány zle se hojí, kteréž sami jsme sobě zasadili.“*)

*) Shakespeare: Troilus a Kressida.

Moderní naše doba je dobou ustavičných jubileí. Sotva jsme se v nějaké hodnosti ohřáli, již slavíme tříleté jubileum. Veliké události světové, světovýznamné osobnosti připomínáme si při jubileích právem. Působíť ony mocně na náš myšlenkový obor, vedou nás k dobrému, výstrahu dávají před zlým. Významná jubilea jsou praktickou a názornou školou našeho poznání. Malicherný však a pro širší veřejnost bezvýznamný člověk stává se svým jubileem — slaví-li je okázale — tím malichernějším. Měli bychom po třech a pěti letech my nepatrní jednotlivci spíše Bohu děkovati a se diviti, že jsme ještě na světě, ale ne radovati se, že už máme jubileum.

Jsme mnozí duševní zaslepenci. Brejle mámení ukazují nám předmět ve změněné podobě a my jsme plně přesvědčeni, že jej vidíme, jak jest. Často vidíme tmu, nezřídka stebélko v oku bližního, trámu pak ve svém nevidíme. Chyby naše zhusta odrážejí se od nás a my svým krhavým okem vidíme je u druhých; zapomínáme, že jsou vlastně naše a z nich podezříváme jiné. Kdyby sto a více lidí nám říkalo, že nevidíme dobře, hájíme přece své přesvědčení, že dobrý máme zrak. A jsme-li přece z klamu usvědčeni, chceme za přesvědčení své umřítí.

Slepý u Jericha byl si vědom své slepoty, my pravidelně své zaslepenosti vědomi si nejsme. Máme svrchovaně potřebí, aby i na nás někdo vlivuplný a mocný zavolal slovy: „Prohlédni!“ Však chybí nám podmínka našeho plného ozdravení — hluboká živá víra. Stále jen rozumujeme a víra, bílá holubice, našemu zraku pozvolna uniká; nemá, kde by spočinula. Naše srdce uzavřené, naše mysl rozumováním zcela zaujata, zabavena, zaměstnána, zaneprázdněna.

Poznání chyby jest krokem ku nápravě. Ale my chyb zvláště vlastních poznání nechceme; chybí nám dobrá vůle. Kdyby nás nějaké agens na okamžik svobodné naší vůle zbavilo a nám poznání chyb vnutilo, ještě bychom snad ničeho ze své již příslovečné pohodlnosti proti tomu nenařítali; ale v tom i Bůh sám je neoblomný. Svobodnou vůli, mající se buď pro dobré nebo pro zlé rozhodnouti, nám dal, ale nikdy nám jí nezkrátí, i když si toho snad někdy sami přejeme. Až se nám přece podaří sebe, pokud možná, dokonale poznati, pak bez veliké práce vybaví se nám příznání: „P a n e, v e ř í m, p o m o z n e d ů v ě ř e m é!“ R. — ý.

Poznámky k vyučování zeměpisnému.

Napsal dr. Josef Kachník.

1. Každá věc dobrá může působiti neúspěšně, užívá-li se jí jednostranně. To platí i o mapách a o kreslení při vyučování zeměpisném. Nedá se upřítí, že co do map pro školy určených veliký stal se pokrok jak ve všeobecném znázorňování horo-, vodo- a místopisném, tak obzvláště ve znázorňování zeměpisných prvků, jako vrchů, hor dle rozličných útvarů a výšky, zálivů, průlivů, bok, pobřeží, delt, mořských proudů a drah, jakož i co do naznačení hranic podnebních a s tím souvisejících poměrů

fysikalních vzhledem na rostlinstvo a zvířenu atd. Porovnejme jen dřívější vydání atlasu Kozennova s vydáním nejnovějším pro střední školy české Metelkou uspořádaným. Jaký tu rozdíl! Což říci teprve o atlasu Richterově, jenž co do názornosti ještě jest dokonalejší! Když takové pomůcky jsou po ruce, tu snáze možno žáky vyučováním poutavým naváděti, aby z mapy četli. Jest také zásadou methodicky uznanou, aby se od mapy vycházelo. Mnozí učitelé se toho přísně drží a dodělávají se napohledně úspěchů nemalých. Žák dovede na mapě horstva, řeky, jezera, roviny, města a ostatní velmi hbitě ukázati a také rozličnými směry po mapě cestovati, ale zeptejte se, aby ukázal, kterým směrem leží to ono město ve skutečnosti a přesvědčíte se, že i nejlepší žák nedovede začasto rukou směru udati, tím méně rozlohu horstev, rovin aneb tok řeky ve vzduchu naznačiti. A přece jest to tak důležité. Vždyť necestujeme na mapách, nýbrž ve skutečnosti. Ovšem nelze se žákem do všech zemí, o nichž promlouváme, cestovati, aby vlastním názorem ve skutečnosti poznal, co na mapě nakresleno. Nicméně musí býti žák s to, aby sobě část země, o níž slyší, v prostoru duchovou obrazotvorností představil a živě nazíral trojím rozměrem na její rozlohu a útvar jak v celku tak i v jednotlivostech. K tomu ovšem jest ho vésti již od útlého mládí; jest buditi nejen obraznost smyslovou, jež lpí na mapě a na výkresu, nýbrž jest pěstiti obrazotvornost vyšší, duchovou, jež z názorů bezprostředních smyslových tvoří názory nové, abstraktní, nesoucí se ku krajům vzdáleným, jichž bezprostředně shlédnutí nelze. Bude arci i po důkladném vysvětlení tento vnitřní názor ještě neúplný, ale přece takový, že udá-li se žáku později do krajů těch cestovati, dříve se vyzná. A to jest pro praktický život velmi důležité. Pamatuji se dobře, jak v roce 1866 naši venkovští rolníci potřásali hlavami, že učeným vojinům musili ukazovati cesty, ač zcela jasně na mapě je měli naznačeny. Nedovedli se orientovati; to jest nedovedli to, čemu se ve školách na mapách učili, promítati do skutečnosti, poněvadž nebyli k tomu vedeni.

A přece vede přirozený vývoj nazírání dětského k tomuto praktickému vyučování. Dítě obeznámuje a orientuje se nejdříve ve světnici, pak na dvoře a na osadě. To co postřehlo smysly, znázorňuje si pak v malém z papíru aneb z jiné hmoty hnětné neb i pevné. Formuje si světnici, dvůr, náměstí, náves v malém. Vidí-li to otec neb matka, zdaž netáče se mimovolně: ukaž, kde jest stůl, kde jsou okna, kde dvůr, kde náves, kde kostel, škola ve skutečnosti?

Tak dítě bezděčně vlastní přirozenosti a svým okolím vedeno jest od přímého názoru na věci skutečné ku modelu a vrací se od modelu opět ke skutečnosti. Tím se vnitřní i zevnější názor zdokonaluje a duch dítěte nevyvíjí se jedno-, nýbrž všestranně. Od modelu pokračuje dítě ku kresbě, ale vrací se zase zpět k modelu a ke skutečnosti. V kresbě uplatňuje se již velký stupeň abstrakce a projevuje se jakýs duševní pokrok. Proto právem věnuje se v psychologii dítěte zvláštní pozornost kresbám malých dítek a žáčkův.

Dejme tomu, že by se výchova dítěte tímto postupem nedála, nýbrž že by dítě poznávalo předměty jako: nářadí, zvířata, rostliny, budovy, okolí jen z knížek obrázkových, zda dovedlo by si modelem tyto věci představit, zda vyznalo by se v životě skutečném? Nikoli: jeho obrazotvornost lpěla by na obrysech a barvách předmětů ve dvou rozměrech, při nazírání skutečném musila by obrazotvornost mnoho přidati, takže by osvojování jen pracně postupovalo a duch jednostranně vyvinutý jen ztěžil by se vpravil do života praktického. Odtud pochází, že děti městské, byť i učily se o rostlinstvu, živočišstvu a zaměstnání na venkově, přišedše na

venkov, předmětů těch nepoznávají a pro život venkovský, kam se snadno dostatí mohou, neschopnými se stávají.

Nejinak má se to i s vyučováním zeměpisným. Žák, jenž vždy jen na model neb na mapu a výkres nazíral, neporozumí nikdy skutečným poměrům v přírodě. Vedme dítky do přírody, ukažme jim pahorek, pojmenujme částky, nedovedou-li je samy již pojmenovati; pak ať samy částky ty ukazují, rukou ve vzduchu pahorek rýsují a částky jmenují, čímž se přechod od smyslového vnímání ku abstrakci duševní usnadňuje. Ve škole ať žáci pahorek z mokrého písku formují, částky pojmenují, ve vzduchu opět rukou rýsují, na mapě ukazují a na tabuli kreslí. Tak děž se u všech prvních pojmů zeměpisných. Tyto první pojmy dostatečně osvojené budou pak prvky, z nichž utvoří si obrazotvornost vnitřní názor, vychází-li se od mapy; i uschní žáka, aby promítal názor ten do prostoru. Vždyť i my cestující s mapou v ruce nejdříve na vyvýšeném místě co do částí krajiny neb města se dříve orientujeme a pak teprve na cestu se vydáváme. Neučinili-li jsme toho, snadno i s mapou v ruce zabloudíme. Jsou, kteří cvikem toho dosáhli, že na první pohled dle mapy orientovati dovedou. K tomu žáky při vyučování zeměpisném stále bylo by naváděti. Když probráno učivo dle mapy a výkresu, ať se žáci postaví směrem, kde země, o níž jest řeč, skutečně leží. Na to ať obrysy hranic v rovině vodorovné u prostoru rýsují a hory dle výšky, řeky a přítoky dle směru, roviny dle rozlohy pravou rukou tam umísťují, rukou levou napomáhajíce. Metoda tato, ač jsem ji v metodikách nenalezl, vyučování oživuje, budí zájem a vzdělává prakticky. Žáci snadno i vypouklé mapy pak si zhotovují a ideální cesty konají, v duchu nazírajíce, co ve skutečnosti na pravo neb na levo, v předu a vzadu od ideálního stanoviska jejich se rozkládá.

2. Zevnějším a vnitřním názorem není ovšem vyučování zeměpisné ukončeno. Od jasného názoru pokročiti jest k usuzování, od obrazotvornosti a paměti ku rozumu, neboť všechny síly duševní jest vyučováním a to nejen materialně nýbrž i dobně vzdělávati. K tomu potřebí, aby se pozornost vnitřná nerozdílně ku nabytým pojmům zeměpisným obrátila a nebyla zevnějšími dojmy rušena. Proto odstraní se modely, mapy a výkresy a vybaví se znova posilami v otázkách učivo, aby bylo jasně na vědomí. Po té nastává osvojování tohoto učiva učivem starým. Probráno bylo na př. Kraňsko a učivo dle důležitosti vodstva pro podnebí a vegetaci seskupeno dle řek. I následuje porovnávání Kraňska s Moravou a jednotlivých zeměpisných celků se zeměpisnými celky na Moravě neb v jiné zemi již dobře osvojené. Jest to práce rozumová, při níž žák usuzuje dle obdoby a die příčinné souvislosti z polohy na vegetaci, na zaměstnání obyvatelstva a na kulturu. Důmyslu učitelovu otevírá se tu veliké pole, aby soustředil poznatky jak geologické tak i přírodopisné a přírodozpytné, rovněž i matematické, lidopisné a historické v jeden celek souladný a v nejvyšší míře vzdělávatelný. Kde paměť, obrazotvornost vypovídá, napomáhejtež ku vybavování a zjasňování představ opět nárysy ve prostoru rukou provedené.

Která hlavní řeka protéká Moravou, která Kraňskem? Kterým směrem teče Morava, kterým Sáva? Které přítoky má Morava, které Sáva? Dále: Jak jsou dle toho obě řeky hluboky, jak široky? Jaký jest útvar půdy kolem Moravy a její přítoků, jaký kolem Sávy a její přítoků? Mezi kterými

stupni zeměpisnými rozprostírá se Morava, mezi kterými Kraňsko? Jaká jest dle toho teplota obou zemí, jaké podnebí? Jaká vegetace co do rostlinstva a zvířeny? Která města leží na obou řekách a jejich přítocích? Čím se dle útvaru půdy, polohy zeměpisné a potitické obyvatelstvo zaměstnává? Jaký v obou zemích blahobyt, jaké náboženství, jaké národnosti jsou obyvatelé, jaká jejich osvěta, jaká správa politická? Které paměti-hodné události sběhly se v oblasti obou řek?

3. Osvícen-li rozum, nesmí vůle býti zanedbána; neboť každé vyučování budiž vychovávacím. Národ zemi obývající buď dovedl pilnosti a přičinlivosti plodnosti půdy a polohy zeměpisné využitkovati a dodělal se blahobytu, což jest pro žáky pobídkou, aby i jejich vůle spěla k příslušnému chtění, aneb netečností svůj úpadek zavinil, což jest výstrahou pro budoucnost pro mládež dorůstající. I udají se prostředky, jimiž by se úpadku dalo vyvarovati a žáci se navádějí, aby, pokud na nich jest, již v době školní výchovy položili základy ku ctnostem mravným a občanským úkony ve svém školním a domácím kruhu působnosti. Mnoho dá se příležitostně promluvit — ovšem krátce a jadrně — o spravedlnosti, střídmosti v užívání, o statečnosti a ctnostech združených, jako velkomyslnosti, trpělivosti, vytrvalosti, o občanské věrnosti a rozšafnosti, obzvláště ale o moudré obezřetnosti při všem jednání. Učitel vyvozujž poučky z učiva samého, z vědomí a ze zkušenosti dítek dovednými otázkami; při tom vzbuzuj city společenské i estetické; veškero pak vyučování zauzliž se jako ve slunném bodu v náboženství, neboť vše v přírodě hlásá velebnost, moudrost a dobrotu Boží, čili, jak dí heslo, jež veliký zeměpisec a reformator vyučování zeměpisného Karel Ritter za nápis ku své podobizně si zvolil: „Nebesa vypravují slávu Boží a díla rukou jeho zvěstuje obloha“ (Ž. 18.).

Našim matkám.

Vychovatelský list od J. M. Kadlčáka.

Nad zdárné, na těle i na duši zdravé děti na světě klenotu nemáme a přemnohým pouť vezdejším životem byla by nesnesitelným břemenem, kdyby trpkosti žalné jim děti nezmírňovaly. Ano děti: toť poklad tak drahocenný, že matka mileráda, ochotně, bez reptání obětuje pohodlí vlastní, zdraví, ba nezřídka i život v oběť klade, aby jen zachovala dítě své a snesitelný mu připravila život pozemský.

Tklivý jest zajisté a úchvatný pohled, když mladá máti v loktech svých k srdci tiskne první poupě čisté lásky manželské a robátku v nesmírné blaženosti přeje a na Pánu Bohu vyprošuje všeho dobra pozemského míru vrchovatou. Ba posvátný okamžik ten, když matka přešťastná k srdci dítě vine v důvěře skálopevně zvedá mysl k Bohu vroucně se modlic, aby Tvůrce milosrdný miláčku drahému ráčil uštedřiti zdraví stálého a vloh všelikých, aby z nemluvněte klidně dřímajícího na klíně matky přešťastně vyrostl muž zdravý, silný šťastný. Aby z poupěte vypsela žena krásná na těle i na duši, žena moudrá, ctnostná, kteráž kdysi sebe i jiné oblaží.

Málo zajisté lidí, jichž první okamžiky životní nebyly ozářeny láskou mateřskou. Vždyť i lidé, kteří nečestně zmírají v dusných

kobkách žalářů, ba i nešťastníci, kteří pod rukou katovou život končí, kdysi podobně se tulili k milujícímu srdci matky blažené a podle rozumu lidského měli šťastný začátek budoucnosti stkvělé v prvních dobách života, když pod pečlivým dozorem první se kladly základy k pozdějšímu rozvoji těla i duše.

Ba těžko mnohdy pochopit, kterak člověk se octnul na zcestí a bídně zahynul tělesně i duševně. Vždyť zrodil se v blahobytu, měl hojnost všeho, co činí lidi mocnými. Kterak vysvětliti, jak octl se člověk ten na zcestí a místo dobra šířil zlo, místo slávy sklízel hanbu, místo cnosti miloval hřích a skončil bídně jako zločinec ohavný, ode všech proklínaný, nenáviděný.

Kdyby stačila mateřská láska na všechny úkoly vychovatelské, pak by zajisté ani jeden nezbloudil. Než bohužel. Kromě lásky třeba matkám veliké zkušenosti a bedlivé opatrnosti, pečlivé starostlivosti a stále bdělosti, nemá-li dílo vychovatelské býti stále ohroženo zhoubnými vlivy, jež od prvních okamžiků až do pozdního věku stále rušivě působí na tělo i duši člověka a mnohého svádějí za bludičkami lákavými do bařin a močálů neřestí, v nichž utone i nejlepší, pevných-li nemá opor v živé víře skálopevné a na té zbudované výchově mravní.

Nejedna matka hodná, svědomitá nijak nechápe, jak bylo jen možno, že miláček vyhýčkaný je nezdarou. Vždyť přece měl pečlivé učitele, dbalé vychovatele. A přece tak nezdárně se vyvinul.

Zapomínají anebo netuší ani, že zárodek a první símě ke všem těm pozdějším hříchům vštípen do srdce dítěte hned v prvních dobách života vezdejšího. Ano, máti sama v nestřeženém okamžiku zavinila, že dítě se octlo na dráze hříchu. Buď sama spáchala čin, jímž zlo v duši miláčka probuzeno, anebo nepostřehla v zaslepenosti pochopitelné, jak v hlubinách duše klíčí zlo a když nebezpečí konečně bylo zjevné, pak již nestačila napravit, co vyklíčilo ve stínu lásky sice veliké, přece však nestačí na úkol vychovatelský, jakýž Bohem dán matce za úkol.

Nebude tudíž na škodu, když upozorníme zvláště matky mladé — ač i starým dobrá rada bude zajisté milá — na některé věci vychovatelské, o nichž zpravidla málo se mluví, ještě méně se přemýšlí, kteréž však na rozvoj člověka mívají vliv převeliký, ano rozhodující.

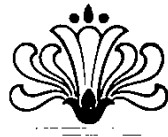
Není matky, která by si nepřála dětí zdravých, dobrých, šťastných. Šťastným je však jenom člověk, kterýž žije tak, jak velí Bůh a každá odchylka od přikázání Jeho má v zápětí nespokojenost, zlo. Dobrým je člověk potud, pokud dovede zdolati sobectví a požívavost nezřízenou, neboť takměř všechny hříchy, tudíž pozemské zlo má původ hlavně v tom, že proti vůli a přikázání Páně člověk stále myslí jenom na sebe, všechno posuzuje ze stanoviska sobeckého a ve všem hledá pouhý požitek neřídě se myšlenkou: co žádá Bůh — nýbrž: co z toho mám.

Zdravým — vůle Páně-li v tom — člověk je potud, pokud umí a dovede se přemoci tak, že v každém požitku zachová pravou míru, nikdy a v ničem nevybočuje z kolejí omezených Desaterem. Člověk takový je šťastným, neboť nemyslí stále jenom na sebe, nečiní všechno pro své pohodlí, nýbrž pamatuje též na bližního a stává se užitečným členem společnosti lidské, v práci plodné, užitečné jiným hledaje záblesk blaženosti.

Člověk nejhodnější a nejmrvnější nemocem přemnohým je podroben a mnohý bez viny vlastní je sužován chorobami těžkými. Kdo však v neřestech si libuje a v nemravném životě hledá štěstí, marně touží po stálém zdraví a štěstí. Život nemravný je vždy a za všech okolností nevyčerpatelným zdrojem děsných nemocí, neklidu duševního, rozháranosti tělesné i duševní.

Člověk nemravný nikdy se netěší zdraví a spokojen býti nemůže. Z dopuštění Božího různé přicházejí nemoci na člověka, ale zase mizejí a bývalé zdraví oblaží, šťastným učiní. Nemoci nemravným životem způsoben nezmizí však nikdy. Stopy takových chorob člověka trápí po celý život a strpčují pouť životní, byť sebe měkčeji byla vystlána blahobytem, důstojenstvím, slávou a mocí všelikou.

Proto bděte, matičky, a opatrujte, střežte dítě hned v prvních dobách života, aby zárodek nemravnosti v útlém věku nebyl vštípen do srdce, anebo nevyvinulo se v duši zlo, kterého později vykořeniti nelze. Příklad dále.

Úvaha o zkoušce z náboženství.

Všude se volá po lepším vzdělání a důkladnější přípravě učitelstva. Domáháme se všemi silami možnosti, abychom vyzbrojeni veškerými vlastnostmi vychovatelskými přicházeli na mnohoslibné působiště výchovy mládeže; vždyť jest to v zájmu nejen našem stavovském, ale i národním, ba i státním: čím probudilejší učitelstvo, čím schopnější paedagogové, tím lepší výsledek práce, tím krásnější ovoce naší výchovy ku prospěchu vlasti i celého státu. Cíl naší výchovy je jasný každému: vypěstiti mravné a uvědomělé charaktery.

Vypěstění takových charakterů děje se ovšem způsobem a pomůckami různými, mezi nimiž na prvním místě stojí a státi bude — co svět světem bude — náboženství. Toto faktum popříti dosud nikomu se nepodařilo solidními důkazy, a život jednotlivců i celých národů mluví v našem smyslu. Myslím, že postačí jenom mimochodem uvést na paměť nedávno pronešená slova předsedy ministerského v Paříži Combesa — známého svými proticírkevními zákony — jenž pravil v parlamentě doslovně: „Považuji ideje náboženské za nejmocnější mravní páku lidstva.“ Tedy i nepřítel církve nucen veřejně uznati, co všichni velicí paedagogové vždy hlásali, že lvi podíl v řádné výchově má náboženství.

Tento va výsost důležitý moment v paedagogice nespustila s očí ani naše moderní škola (ač v mnohém tak nedokonalá), poněvadž § 1. říšských zákonů školských udává výslovně směr a účel školy: „Školy obecné k tomu jsou zřízeny, aby mládež vychovávaly v mravnosti a nábožnosti.“ A mezi předměty učebnými na prvním místě zavedeno obligatně náboženství, bez jehož dostatečné znalosti nesmí býti vydáno ani vysvědčení propouštěcí. Na tento předmět nesmíme se dívati jako na předmět osamocený, ojedinelý, beze všeho vztahu k jiným předmětům, nýbrž dle známé zásady koncentrace dle § 62. „veškeré předměty mají se pokládati za jeden celek a mají se tedy při vyučování k sobě vztahovati.“ A aby učitel ani na okamžik na tento cíl náboženské výchovy a tudíž cíl své práce zapoměti nesměl, skládá slavnostně přísahu nastupuje svůj úřad vychovatelský a dovolává se Boha za svědka slibuje, „že bude nábožnost, mravnost a lásku k zákonnému řádu ze vsí síly své buditi a pěstovati.“ (Minist. nařiz. ze dne 9. ledna 1871.)

Marna je vytáčka těch, kteří blouzní o výchově bez náboženství, ty odsoudil rovněž zmíněný nepřítel školství katolického Combes ostře, když

pravil: „Nemyslím, že naše společnost spokojí se s pouhými mravními ideami, kterým se vyučuje v našich školách (francouzských) povrchně. Považujeme idee, které církev šíří, za potřebné idee.“

Má-li však vychovatel svému úkolu dostáti, má-li nábožensky-mravné charaktery vypěstiti, třeba k tomu nezbytně nábožensky vychovatelského vzdělání; nemo dat, quod non habet. A poněvadž toužíme po větším zdokonalení svém v paedagogice, nutně musíme toužiti i po větším zdokonalení v náboženství; jestliže se má zvednouti niveau našeho paedagogického vzdělání, musí paralelně kráčet i v něm a s ním i vědomí náboženské. Proto jsme nechtěli ani svému sluchu věřiti, že by možny byly hlasy u pokrokových učitelů tak reakcionářské, zpátečnické, jež by volaly po zrušení zkoušky z náboženství, nezbytného to předmětu výchovného. Jak daleko pokrokověji chápou učitelé katoličtí svůj úkol dovolávající se ještě zkoušky zvláštní, přísnější pro školy měšťanské! Oni dobře vědí, že jejich práce a přípravy nedějí se pro tu formu: zkoušku, nýbrž pro život, pro jejich povolání, a uznávají, že zkouška jest jako termometr, jenž udává výši teploty duševní, stupeň schopnosti vychovatelské. Proto jest možno jenom toto dilemma: buď odstraňte zkoušky vůbec, anebo je ponechejte, ale upravte podle požadavků doby a patřičně rozšiřte!

A teď ještě několik slov k argumentaci „Věstníku“.

1. „Zkouška z náboženství se má odstranit, poněvadž učitel opustiv paedagogium tomu předmětu po dva roky nevyučoval a proto lepšího vzdělání náboženského nenabyl.“ I kdyby tomu tak bylo, že náboženství jako předmětu vyučovacím by neučil, přece v duchu náboženském, na zásadách jeho vyučovati musel nechtěje býti v rozporu se zákony a svým svědomím. Ostatně ku př. učitel X. po dva roky měl třídu prvou a zkoušen byl z celé látky pro školy obecné, třebas všemu v té době nevyučoval! Zda právem?

2. „Způsobilst učitelská k vyučování náboženství na obyčejných školách obecných zahrnuje v sobě také způsobilst tuto pro školy měšťanské.“ A k takové způsobilsti prý postačilo v Kroměříži odříkati „Otčenáš“! Člověk by čekal vším právem konklusí: žádáme, aby tento defekt byl co nejdříve odstraněn, aby pro školy měšťanské zavedena byla zkouška z náboženství v daleko větším rozsahu a prohloubení, žádáme, aby zkouška náboženská pro obecné školy byla reformována, a nedávaly se tak dětinné otázky jako v Kroměříži, které jsou pro nás ponižující, jakoby zkoušející nepředpokládal u nás větších vědomostí z náboženství, žádáme, aby zkouška náboženská odpovídala potřebám naší doby a výši našeho náboženského vzdělání! — A místo tohoto závěru čteme: odstraňme zkoušku z náboženství! —

3. „Kandidát udělal zkoušku z náboženství. Učiteluje pak třeba i 20 i více let, aniž v té době jen jednou byl vyučoval náboženství. Jestli pak v té době „nevykouřila“ se celá „věda“ náboženská z jeho hlavy?“ — Pro Bůh! co by tomu tak řekl — náš Komenský!! — A přece prý způsobilsti vyučovati náboženství nepozbývá, kdežto jinak kdyby učitel 3 léta nevyučoval na veřejných školách, ztratil by tím způsobilst učitelskou. K tomu dodává pisatel „Divná logika!“ . . . ani snad nemyslil, že sebe tím charakterisuje. Pane kollego! kdybyste 3 léta vůbec neučil, ztrácíte způsobilst učitelskou pro všechny předměty a tudíž i náboženství; zcela jinak se má věc, když učíte, třeba jen některým předmětům: učitel J. má přidělenou němčinu ve všech třídách měšťanských a několik hodin češtiny po 10 roků; ztratil tím způsobilst pro zeměpis, dějepis, kterým 10 roků nevyučoval? Aplikaci na náboženství učíte si sám!

4. Že na Moravě během posledních 20 let jenom na 122 školách vyučovali náboženství učitelé světšti, argumentaci pisatelově nic neprospívá; ve Slezsku (a celém Prusku) skoro všude vyučují náboženství učitelé světšti, a možná, že i u nás brzy toho bude potřeba větší. Ostatně zákon ze dne 20. června 1872 jasně mluví o této povinnosti učitelů a ministr Hasner — za něhož zákony školské sdělány — autoritativně je interpretuje slovy: „Zákonné ustanovení, by se správce školy vykázal také způsobilostí ku vyučování náboženství onoho vyznání, kterému většina jeho žáků průměrně náleží, bude k tomu přispívati, aby se úkolu školy obecné, děti mravně nábožensky vychovávatí, s úspěchem napomáhalo, jakož aby postaráno bylo o vzrůstající se potřebu spolupůsobení světských učitelů při vyučování náboženství.“

Facit této úvahy: Není ani jednoho důvodu rozumného pro odstranění zkoušky z náboženství, pokud nebude odstraněna zkouška i z ostatních předmětů.

O užívání obrazů biblických.

Podává *Fr. Pišmistr*, katecheta v Mor. Budějovicích.

Dokončení.

Obrazů biblických užívalo se hojně již ve staré církvi, to dokazují katakomby. Ve středověku sloužila k poučení lidu „*Biblia paupcrum*“, vyobrazení to starého zákona a vedle těch výjevy nového zákona, jež událostmi oněmi předobrazeny byly.

Mnoho prospěje k názornému vyučování, když katecheta křídou na tabuli nakreslí, o čem by si žáci z pouhého popisu snad nemohli učiniti správné představy. Kresleme však jen co dovedeme, aby snad nákras náš smíchu žáků nevzbudil. Dobrý kreslič užije častěji tabule k zajímavému znázornění rozmanitých věcí z biblické dějepavy. Často nákras prostými čarami na tabuli provedený je poučnější než hotový obraz. Žáci tu vidí, jak obraz povstává, a mají pak snažší a dokonalejší přehled celku. (Předsín a v ní oltář a umývadlo; v předsíni stánek na dvě nestejně části rozdělený; ve větší části oltář kadidlový, stůl, svícen atd.)

Kreslíme-li něco, šetříme místem na tabuli, abychom dobře s ním vystačili; napíšeme i vysvětlující nápisy. Pišeme-li na tabuli, pišeme vždy zřetelně a úhledně. Jest nutno, aby žáci také dovedli sami vypravovati články biblického dějepisu dle obrazů. Jaká je to radost poslouchati malé žáčky v první třídě, když patřice na obrazy biblické dovedou vypravovati děje věku jejich přiměřené! Zvláště v 1. třídě je to nanejvýš důležité, aby děti dle obrazů (a modelů) v paměť si vše vštípily, vždyť z knihy se tomu učiti nedovedou. Nutno také na tomto stupni děje probrané co nejčastěji opakovati. Non multa sed multum, platí především zde. Mnohdy je obsáhlá látka probrána, a začne-li katecheta na konci roku ji opakovati, co shledává? K odpovědi nutno trochu upřímnosti.

Při opakování pomáháme z počátku žákům otázkami. Čím dále, tím méně jest otázek třeba; navykejme děti vypravovati samostatně. V které třídě učitel světský toho bedlivě dbá, aby žáci zvykali vypravovati samo-

státně, tam má katecheta práci ovšem mnohem snadnější. Když žáci vypravují, ať vypravují řeči co možná nejvíce biblickou. Některé věty, výroky (Nejvyššímu chceme podobni býti atd. — Nepřátelství položeno mezi tebou atd.) ať opakuje katecheta sám vícekrát, a žáci rovněž a to jednotlivě i sborem. Žádáme-li od žáků věrného opakování, nežádáme na nich nic nemožného, ani nesnadného. Paměť dětská zvláště snadno a věcně podržuje, co bylo přiměřeně a náležitě vypravováno.

Každý nový článek připojujme k předešlému, aby vznikaly pevné řady logické. Ve třídách vyšších čtou žáci pilně v biblickém dějepisu a to tenkrát a tam, jak toho katechismus nebo doba roku církevního žádá. Chvalitebno jest, že i někteří učitelové v hodině, která je pro čtení určena, v biblickém dějepise děti čísti učí. Biblický dějepis má býti knihou, v níž v den sváteční, jak toho katechismus žádá, křesťan dobrý čísti má. Biblický dějepis má býti žákům knihou posvátnou a proto dbejme toho, aby ji vždy v čistotě chovali, jí si vážili, aby obrázků barvami neposkvířovali, jak se často děje. Jako žádáme od žáků bedlivé přípravy, tak jest jí především jednomu každému z nás zapotřebí. Kdo náležitě se připravuje, nachází ve škole mnoho radosti a blaha; vidí, jak símě tam rozsívané klíčí, roste, užitek přináší a proto chodí do školy rád, snáší rád obtíže a oběti s prací tou spojené.

Opakujeme poznovu slova v minulém ročníku tohoto časopisu projevna: „Škola toho bude, kdo v ní mnoho a poctivě pracovati bude.“

Druhý list ze Slezska.

Je věru až podivné a zaráží myslícího člověka, co vše u nás halí se do pláště „pokroku“. Kdo každou novotu ve školství se objevivší nevíťá jako krok ke zdokonalení jeho, je zpátečník a strnulý pedant, jmenovitě objevena-li tato spasná novota v Německu nebo mezi německými šulmany rakouskými. A přece kolik už takových novot se u nás ve Slezsku přežilo, kolik jich už padlo, protože se neosvědčily pro všeobecnou potřebu! Co to hluku naděláno ku př. s písmem stojatým, s písankami různých liniatur a illustrovaných obálek, s patriotickými pomůckami všeho druhu, co tu pokusů na rychlejší poněmčení škol slovanských a odcizení jich lidu našemu, jemuž brzo nic už nezbylo než právo — na ně platiti!

A hte, kde jsou všechny ty reformy a jich výsledky dnes?

Celé haldy kurend a protokolů úředních leží popsanych v šuplíkách různých kancelářů byrokratických a školství naše bere se zvolna sice ale jistě ku předu ve svém přirozeném vývoji.

Díky vám, vy, konservativní národní učitelové, kteří jste passivním odporem svým — když jiný odpor možný nebyl — zachovali školství národní od nebezpečných převratů a zbytečných pokusů uhajivše tím jeho národní ráz, jeho jistou půdu!

Již domnívala se německá byrokracie — spřežena s něm. politiky — míti veslo školství slovanského v rukou (atím i osud a budoucnost národa

samého!), již neznala ani speciálního názvu pro ně vyhlašujíc je tendenčně jako neněmecké, připravujíc je výminečnými ordonancemi znenáhla na německé, již zasypávány správy českých škol učebnicemi a pomůckami výhradně německými v té blahé naději a předtuše, že tím odnárodňovací proces uspišen a usnadněn bude, již každá proměna české třídy nebo celé školy v německou prohlašována radostně jako „pokrok“ slezského školství, třebaž z těže školy vycházeli analfabeti vlastního svého jazyka spisovného neznající. Ale poctiví národní učitelé (a s nimi kruhy občanské) prohlédli dobře ten „pokrok“ slezský a zalekli se ho.

Povedený to pokrok a ještě povedenější pokrokáři! Kde byla naděje na jisté poněmčení české školy, tam nelitováno nákladu na rozšíření její o několik tříd, takže brzy vyskytly se třídy i s 30 žáky. Kde naděje té nebylo, zůstala jednotřídka, třebaž se 100—230 žáky!

Tak důslední jsou ti naši slezští pokrokáři ve své blahodárné péči o pokrok lidu slovanského. Rozšíření české školy na víceřídni nebo zřízení nové české školy v místech, kde by se jinak mohlo němectví zakotviti, trvá po léta a bez nátlaku, z dola se ho někdy ani nelze dočkat. Jde-li však o třídu nebo školu německou (ve slov. obci!), je tato do měsíce vyřízena. Tu horlivost pokrokářů slezských je věru podivuhodná.

Že česká mládež navštěvující školy německé většinou vychází z nich už druhou nebo třetí třídou (repetuje totiž v každé 2 roky), zatím německá mládež téhož stáří odchází z tříd nejvyšších, na tom těm pokrokářům nic nesejde. Jim stačí už pouhé faktum, že německé školství se šíří a v poněmčovaných obcích českých ubývá znalosti spisovné řeči české.

Jaké ovoce takový „pokrok“ přináší, o tom stůj zde aspoň jeden příklad ze sta jiných: Ve F. jsou obecné školy utrakvistické a měšťanské německé, ač město samo je ze tři čtvrtin česká. Na chlapecké škole utrakvistické učinkuje učitel X., renegát a pokrokář veliký před Hospodinem. Týž je tak ješitný, že chlubí se svými výsledky v němčení a proto nutí české žáky i mimo školu jen německy mluvit (ač neumějí!). Nedávno deklamoval se žáky Schenkendorfovu báseň: „Muttersprache, Mutterland, wie so wonnesam, so traut“ atd. Výklad básně byl (jako u něho vždy) tklivý, unášející, a konečně uloženo dětem učiti se básni té nazpamět. Než co se nestalo! Pojednou spatří náš paedagog jednoho hochu an s druhým mluví na ulici důvěrně tím „wonnese Mutterlautem“ (českým). Bylo zle. Jako furie přizene se druhého dne k lavici onoho opovažlivce a činí mu výčitky proto a konečně ukládá mu za trest napsati po škole desetkrát větu, jeho národní cit ponižující. Ejhle, pokrokáře a paedagoga lháře!

A člověk ten v renegátské zaslepenosti spílá českým kolegům do „zπάtečníků“, když tito v městě hovoří svým jazykem.

Tak rozumějí „pokroku“ germanisační kruhy slezské veskrz! Ta nejlepší moudrost nemá pro ně ceny, pakli není zahalena v německé roucho, to nejhřšnější tryznění ducha mládeže jest u nich pokrokem, jen děje-li se ve prospěch a za účelem — poněmčovacím.

Takovému „pokroku“ holduje i na našem venkově celá řada intelligence (i učitelstva!). Jen na jeden smutný zjev poukážu. Před málo lety zavál po českém území Slezska utěšený ruch hospodářský, jevící se hlavně v zakládání zádruh raiffeisenských a místních spolků hospodářských. Ruchu tomu pokrokovému přála i tehdejší zemská vláda a vydala pro všechny školy zvláštní brožury, jimiž vybízela učitelstvo k součinnosti na této práci. Obyčejně podobné výzvy z vyššího místa mají příznivý účinek, jmenovitě, jde-li o němčení v českých školách a obcích. Ale tenkrát

nešlo o němčení, nýbrž o pokrok národohospodářský mezi lidem venkovským a proto — světe žasni! — právě naši odrodilí pokrokáři učitelé odřekli poslušnost a ani jediný z nich dosud nezaložil jediného hospodářského nebo spořitelního spolku ve svém působišti, ba ani tam, kde lid sám ruku k tomu přiložil a „pokrokáře učitele“ prosil o příspěví, odepřena byla součinnost. Jeden byl moc pohodlný k mimoškolní práci kulturní, druhý zase neviděl v tom zisku pro sebe, třetí si netroufal český spolek vésti, čtvrtý opět viděl v tom „nacionální agitaci“ atd. Ale tak u místního žida obchodníka po celé večery vysedávati (jak se v jistých obcích děje) a zpátečnictví i lenost a nepokrokovost lidu odsuzovati, sebe při tom jako světlo světa a pionera pokroku vychvalovati, to — pravý pokrok!

A tak dočkali jsme se na Těšínsku na př. toho podivného zjevu, že ruch pokroku hospodářského a vzdělávacího počal v obcích národně uvědomělých (zásluhou učitelstva a duchovenstva) a teprve nyní po letech dotýká se teprve i těch obcí, které „odrodilí pokrokáři“ drželi do posledy ve tmě. Ale největší pokrokáři školští dosud — stávkují, ač věděti musí, že zdravý ten ruch se i přes ně převalí.

Ale běda vám, kdybyste chtěli jim upíratí „pokrokovost“! *Veritas.*

Slovanský obzor.

Slovinský „Učitelští tovariš“ radí upřímně katechetům, aby místo rozličných jiných věcí všímali si methodiky. Patrně asi neví, že na bohosloveckých ústavech jsou paedagogika a praktické jich použití v katechetice zrovna tak závaznými předměty jako na ústavech učitelských. Dnes vědí již i lidé obyčejní, že bohoslovec vedle předmětů čistě bohosloveckých jako jsou fundamentálka, dogmatika, morálka, hermeneutika biblická, exegéska staro- a novozákonní, studuje také pastorální theologii, dějiny národa židovského, dějiny církevní, biblickou archeologii, jazyk hebrejský s ostatními orientálními dialekty, pak církevní právo, častý kámen úrazu právníků a advokátů, filosofii dle zásad sv. Tomáše Aquinského, moderní sociologii, nauku o umění křesťanském, nauku o hluchoněmých, ritus s liturgikou a na hoře zmíněné předměty hlavně školy se týkající. Tak rozsáhlého a všestranného vzdělání, za něž theolog (vyjmouc knihy a pomůcky studijní) ani krejcaru neplatí, možno jemu jen záviděti.

Si duo faciunt idem, non est idem. Zastane-li se u nás poctivý učitel svého představeného inspektora, bývá považován za byrokrata a „vládního“. Mezi Slovinci osmělil se kterýsi Slomšekovec („klerikální“ učitel) pozdvihnouti obranného hlasu proti inspektoru Mayerovi a jiný v Gorici proti inspektoru Finžgarovi — a již jsou vyhlášeni za nepřátele učitelstva, projevuje se jim opovržení, pánům pak dozorcům neobmezená důvěra a chvála. Činí-li dva totéž, není to přece totéž.

Katolickým učitelům slovanským se předhazuje přátelství s některými učiteli německými, rozumí se katolickými. Vyhláší se proto za zrádce. V Gorici však koncem roku minulého svorně sborovali svobodomyšlní učitelé slovinští s německými a italskými, tedy nikterak s přáteli. A to je zcela v pořádku, vždyť se jednalo hlavně o úpravu platů! Předseda zem-

ského učitelského družstva Fr. Bajt mluvil jen německy, ustanovil si dva náměstky, Slovince Křižmana a Itala Falconera. Byli přítomni zemští poslanci dr. Tuma, dr. Luzzato a německý profesor Berbuč. Dr. Luzzato v italské řeči nadhodil, že těžko bude učitelské platy v době přítomné zvýšeti. Roční přírůstek potřeby činil by 150.000 K a ten poroste stále rok od roku, finance zemské pak nejsou dosud uspořádány. Vyčítá se mu, odkud se vzal milion na vystavění zemského blázince. Poslanec Berbuč byl, zmíniv se, že pro přítomný rok nelze na úpravu platů učitelských ještě pomýšleti, jelikož se důkladně reguluje řeka Soča, nastalým neobyčejným rámem z baven slova. Bylo pokřikováno, aby byl vyhozen. Slovinský advokát dr. Tuma pak zalichotil učitelstvu nazvav je apoštoly osvěty a jinými frásemi, hlavně slovy: „Vy jste dnes vystoupili jako korporace, již třeba respektovati. Dobře je, že jste se sjednotili. Kdybyste to byli již před lety učinili, dávno byste měli, co vám právem náleží.“ . . . „A bouře dlouho trvajících potlesku“, praví »Učiteljski tovariš«, „a živé pochvaly ukázala, že dovede učitelstvo si vážit těch, kdož mu v těžké práci po boku stojí.“ Blázen, kdo národním mluvčím věří!

A f o r i s m y z „Učitelského tovaryše“. „Obnaž hlavu před školou jako před kostelem, neboť škola je svatyně, kde vládne láska a kde srdce věčnými napájí se pravdami.“ — Kéž by se jen vždycky škola považovala za svatyni aneb aspoň jen za místo posvěcené. Ale i svatyně jsou někde dosud ještě domnělým sídlem pohanského božstva. — „Odejmi učitel individualnost a učinil jsi ze člověka stroj.“ — Příště dále. R. — j.

Nezapomínejme na Ústřední Matici školskou!

Knížecí dary. Jeho Exc. nejdp. kníže arcibiskup dr. Theodor Kohn a Jeho Exc. nejdp. biskup dr. František Bauer uštědřili katolickému spolku českých učitelů na Moravě značné dary, jež uloženy byly jako základ fondu tiskového. Správa spolku vyslovila za knížecí dary uctivé díky a doufá, že vznešený příklad nalezne následovníků, kteří umožní spolku vydávati letáky a brožury, bez nichž na dlouho obejiti se nelze.

Holdovací telegram k stříbrnému jubileu J. Sv. papeže Lva XIII. prostřednictvím ordinariátu zaslán předsednictvím katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Učitelům a učitelkám, kteří se letos hodlají účastniti duchovních cvičení na posvátném Velehradě doporučujeme, aby bezodkladně sdělili předsedovi Katolického spolku českých učitelů na Moravě J. M. Kadlčákovi, nadučiteli do Frýdlantu n. Ostravicí, kdy si duchovní cvičení přejí.

Výbor Katolického spolku českého učitelstva na Moravě bedlivě projednává otázku úpravy služného a podá v té věci pamětní spis poslancům, sněmu zemskému pak se předloží příslušná petice o úpravu hmotných poměrů i řádu disciplinárního.

List z Ameriky. Vyčítají u Vás katolikům a jejich církvi, vulgo: klerikálům, že jsou tmáři atd. Na pobídku a ku poučení všem sloužič toto: Katolický direktář za r. 1902 uvádí tuto přehled katolických věcí ve Spo-

jených státech amerických: katolíci naši pod vedením 100 biskupů a arcibiskupů a 12.968 kněží měli roku minulého 10.878 kostelů, 7 universit, 71 seminářů, 162 vyšších ústavů pro hochy, 643 vyšších škol pro dívky, 3.978 farních škol s 963.683 žáky, 257 sirotčinců s 37.108 ošetřovanci, 923 dobročinných ústavů, 1,113.031 dítek v katolických ústavech, a všech katolíků bylo asi 11,889.710. O všechny ty věci se starají katolíci sami — dobrovolnými příspěvky, bez jakékoliv státní podpory. A že katolické školy a ústavy nejsou právě ty nejhorší a snad pozadu ve vědách a pod úrovni vzdělání všeobecného, ukazuje ta okolnost, že na výstavě světové v Chicagu r. 1893 v odboru vychovávacím odnesly školy katolické velikánskou většinu odměn a vyznamenání.

Katolická církev čili všeobecná jest po všem světě jedna a táž, a působí blahodárně ve všech oborech umění a vědění, ve všech oborech lidské činnosti vůbec, může-li se svobodně rozvíjeti; viděti to v Australii, v Anglii, v Nizozemí. A katolíci v Německu mohou býti vzorem celému světu. Proto není to žádná hanba říci: já jsem katolický křesťan. *A. K.*

Národní loterie ve prospěch učitelů a učitelek. V září minulého roku sešly se společnosti vzájemné pomoci učitelů a učitelek na kongresu v Sorboně za tím účelem, aby se radily o prostředcích, jimiž zřízeno bylo by sanatorium pro učitele a učitelky zachvácené tuberkulosou. I rozhodl se tento kongres, že utvoří národní jednotu ze společností vzájemné pomoci a všech přátelských družstev a vypracoval ihned stanovy dle podmínek zákonem ze dne 1. dubna 1898 stanovený. Stanovy této národní jednoty byly pak dne 15. ledna 1902 ministrem vnitra schváleny a tím nabyla jednota zákonného práva ku všem veřejným podnikům.

Nejdříve zvolena byla výkonná komise jednoty a té náleželo postarati se o potřebný kapitál, aby zřízeno a udržováno býti mohlo sanatorium. Když sehnána byla určitá suma a vše v pořádek uvedeno, starala se komise o to, aby měla právo:

1. podnikati sbírky volně v celé Francii zároveň s učiteli a učitelkami a to pod ochranou ministra veřejného vyučování;
2. aby směla zříditi loterii s kapitálem jednoho milionu fr. a aby přípustny byly výhry až do 125.000 fr.

Poslanecká sněmovna ve svém zasedání ze dne 28. února 1902 podporovala návrhy pánů Ribota, Leona, Bourgeoisa, Aynarda a většiny jich soudruhů, aby vláda byla požádána o svolení k této národní loterii, jejíž výtěžek věnován byl by výhradně učitelskému sanatoriu. Vedle tohoto ústavu pomýšlí se ještě na zřízení dobročinné lékárny, která by se nalézala v ústavu samém a v níž bezplatně nalézali by pomoci lékařské i všech potřebných léků všichni nemajetní učitelé.

Tento na výsost důležitý ústav pro strádající tuberkulosou postaven pod přímý dozor samého ministra vnitra, jenž výnosy svými řídití bude veškeru činnost ústavu i jeho administrativu.

Kdy as dojde u nás v Rakousku k podobné činnosti v ministerstvu?

„K protinožcům“, veliké cestopisné dílo Josefa Kořenského popisuje ve 12. sešitě dojmy z cest „k vyhaslým sopkám Gaurbierským“, pak „Zlatý Balarat“ a hlavní město „Viktorie“. Ovšem probírá známý náš cestopisec předmět svůj se zájmem bystrého pozorovatele a výmluvného stilisty, k čemuž připojena část obrazová se zvláštní přílohou „Australští přírodozpytci sbírají obrovské dešťovky.“ — Cena sešitu 60 hal. (30 kr.). Předplatné přijímá na každý počet sešitů každé knihkupectví, zejména ale nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo náměstí 34.

Učitelská Zádruha na Moravě,

zapsané společenstvo s obmezeným ručením se sídlem
v Uh. Hradišti,

přijímá **vklady na spořitelní knížky a úrokuje je 4⁰/₁₀₀.**

C. k. daň důchodkovou platí spolek sám, aniž by ji vkladatelům srážel.

**Poskytuje zápůjčky svým členům na směnky a dluhopisy na
6% za velmi příznivých podmínek.**

K zaslání peněz poštou vydá „Zádruha“ na požádání složní listy poštovní spořitelny.

Kdo pomoci potřebuje, ať obrátí se z celou důvěrou na starostu spolku p. **Jana F. Kořínka**, správce školy v Částkově u Uh. Brodu.

K dotazům budiž přiložena známka 20 hal. na odpověd.

Představenstvo.

CHARLES DICKENS:

Život a příběhy Mikuláše Nicklebyho.

Žádejte na ukázk!

Z anglického přeložila Marie Charbuská.

Doufáme, že se zavděčíme českému čtenářstvu vydáním znamenitého tohoto románu slavného anglického romanopisce, autora humoristického románu **KLUB PICKWICKŮV**.

Ukázku každému, kdo požádá, zašle

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství

V. KOTRBA V PRAZE 200-II.

LUDMILA

Sbírka zábavné četby pro český lid. Redaktor JAN PAULY. — Nakladatel a vydavatel V. KOTRBA, Praha-II., 200. — Ročně vyjde **6 knih**, které zaujmají **1000 stran** za předplatné **2 K**, poštou **K 2.20**. Stačí týdně uložit si **4 hal.**, aby se uspořilo předplatné, za které se obdrží samostatných **6 knih** původní četby! Vyšlý svazek 2. obsahuje původní povídku B. Mellanové: **„NEOBSTÁLA.“** Krámská cena jednotlivého svazku **60 haléřů**.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

———— Pouze administraci posílá se předplatné. ————

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.